

บทที่ 1

โรกระบบต่อมไร้ท่อ

1. เบาหวาน	3
2. คอหอยพอก	7
3. ไทรอยด์เป็นพิษ	8
4. TARATOMA	10

โรกระบบต่อมไร้ท่อ

ร่างกายเรามีต่อมไร้ท่อหลายแห่ง เช่น ต่อมใต้สมอง รังไข่ อัณฑะ ต่อมไทรอยด์ ตับอ่อน เป็นต้น ถ้าเกิดความผิดปกติขึ้นก็ทำให้เกิดโรค เช่น เบาหวาน คอหอยพอก ไทรอยด์เป็นพิษ

เบาหวาน

(DIABETES MELLITUS)

เบาหวาน เป็นโรคที่มีน้ำตาลออกมามากในปัสสาวะ เกิดจากการขาดอินซูลิน ทำให้ร่างกายไม่สามารถเผาผลาญน้ำตาลให้เกิดพลังงาน ต้องหันไปใช้ไขมัน ซึ่งจะทำให้ร่างกายเกิดภาวะกรด (ACIDOSIS) ตายได้

สาเหตุ

สาเหตุแท้จริงยังไม่ทราบ แต่ปัจจัยร่วมมีหลายอย่างคือ

1. กรรมพันธุ์ การสืบทอดทางพันธุกรรมนี้ก็เป็นแบบหลายชั้น (POLYGENIC) ถ้ามีพ่อหรือแม่เป็น โอกาสจะเป็นเบาหวานก็มีมากขึ้น
2. ความอ้วน เราพบว่าความอ้วนมีความสัมพันธ์กับเบาหวาน แต่บอกไม่ได้ว่าเรื่องใดมาก่อน เบาหวานอาจจะเป็นสาเหตุของความอ้วนหรือความอ้วนอาจจะเป็นสาเหตุของเบาหวาน
3. การออกกำลังกาย การขาดการออกกำลังกายมีความสัมพันธ์กับการเป็นเบาหวาน
4. คาร์โบไฮเดรต การกินอาหารพวกนี้มาก ทำให้ร่างกายต้องการอินซูลินมากขึ้น จึงทำให้ผู้ป่วยที่มีแนวโน้มจะเป็นอยู่แล้วเป็นเบาหวานได้ง่ายขึ้น แต่ก็ไม่ใช่หมายความว่า การกินน้ำตาลหรือคาร์โบไฮเดรตอื่น เป็นสาเหตุของเบาหวาน
5. การติดเชื้อ เราพบว่า การติดเชื้อไวรัสบางอย่างมีความสัมพันธ์กับการเป็นเบาหวาน โดยเฉพาะเบาหวานในเด็ก
6. ยาและสารเคมี ยาและสารเคมีบางอย่างอาจทำให้เกิดเบาหวานได้ เช่น ยาขับปัสสาวะ เอสโตรเจน เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงในร่างกายเมื่อเป็นเบาหวาน

เมื่อร่างกายไม่สามารถเผาผลาญน้ำตาล จะมีน้ำตาลในเลือดมาก จะมีน้ำตาลส่วนเกินออกมามันปัสสาวะ และพาเอาน้ำตาลออกไปด้วย ทำให้ร่างกายปัสสาวะมาก

เมื่อร่างกายไม่สามารถใช้น้ำตาลได้ จะหันไปใช้ไขมันที่สะสมไว้ การเผาผลาญไขมันจะทำให้เกิดกรดไขมันจำนวนมาก พวกนี้เป็นกรดแรงทำให้ร่างกายไม่สามารถรักษาสมดุลกรดต่างไว้ได้ เกิดภาวะกรดขึ้น ร่างกายไม่สามารถทำงานได้ปกติในภาวะกรด ก็จะเกิดช็อกและตายได้

อินซูลิน ตัพอ่อนในตามปรกติจะหลังอินซูลินออกมาวันละ 50 หน่วย และมีอินซูลินที่สร้างแล้วเก็บสะสมไว้ในตับอ่อนประมาณ 250 หน่วย

หน้าที่สำคัญคือ ช่วยให้น้ำตาลผ่านเข้าผนังเซลล์ เพื่อที่เซลล์นำน้ำตาลไปใช้ได้

อาการของเบาหวาน

ในขณะที่เป็นน้อยจะยังไม่มีอาการ จะรู้ได้โดยการตรวจพบน้ำตาลในปัสสาวะ และตรวจพบระดับน้ำตาลในเลือดสูง

เมื่อเป็นมากจะมีอาการสำคัญคือ

1. ถ่ายปัสสาวะมาก จะถ่ายปัสสาวะมากและบ่อยทั้งกลางวันและกลางคืน เนื่องจากมีน้ำตาลมากในปัสสาวะ น้ำตาลจะดึงน้ำออกมาด้วย
2. กระหายน้ำมาก ซึ่งเป็นผลจากการที่ถ่ายปัสสาวะมาก
3. รับประทานมาก เกิดจากร่างกายไม่สามารถจะใช้น้ำตาล ทั้ง ๆ ที่ร่างกายต้องการ
4. อ่อนเพลีย เนื่องจากใช้พลังงานจากน้ำตาลไม่ได้ ต้องหันไปใช้ไขมันแทน ทำให้ซบเซาหมดลงได้

นอกจากนี้ ผู้ป่วยอาจมีอาการคันตามตัว, แผลหายช้า, มีอาการติดเชื้องูทางระบบปัสสาวะ

ชนิดของเบาหวาน

อาจแบ่งเบาหวานได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ชนิดต้องพึ่งอินซูลิน เป็นในเด็กอาการรุนแรง มีโรคแทรกซ้อนได้ง่าย รักษาด้วยยาเม็ดไม่ได้ผล ต้องใช้ฉีดอินซูลิน
2. ชนิดไม่ต้องพึ่งอินซูลิน มักแสดงอาการเมื่ออายุเกิน 40 ปี พวกนี้ในบางรายไม่ขาดอินซูลินแต่อินซูลินออกฤทธิ์ได้น้อย เนื่องจากมีสารต่อต้านขณะที่ยังหมอมอยู่ อาจไม่แสดงอาการ แต่พออ้วนขึ้นก็จะแสดงอาการเบาหวาน และเมื่อลดน้ำหนักลง อาการเบาหวานก็อาจสงบลงได้ พวกนี้อาการรุนแรงน้อยกว่า โดยเฉพาะในระยะแรก

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการดังกล่าวข้างต้น
2. ตรวจหาน้ำตาลในปัสสาวะ คนปกติจะตรวจไม่พบน้ำตาลในปัสสาวะ เนื่องจากไตจะเป็นตัวดูดน้ำตาลกลับเข้าร่างกาย

วิธีตรวจ ใช้น้ำยา BENEDICT 5 ml. ใส่ในหลอดแก้วทดลอง แล้วหยดปัสสาวะลงไป 8 หยด เผาไฟให้เดือดสักครู่ ถ้าไม่มีน้ำตาล น้ำยาจะยังคงมีสีน้ำเงินตามเดิม และไม่มีตะกอน แต่ถ้ามีน้ำตาลน้ำยาจะเปลี่ยนสีและมีตะกอนสีน้ำตาลเกิดขึ้น

3. การตรวจน้ำตาลในเลือด ระดับน้ำตาลในเลือดผันแปรตามปริมาณอาหารที่เรารับประทาน เพื่อที่จะให้เป็นมาตรฐาน เราจึงเลือกตรวจก่อนอาหารเช้า โดยงดอาหารหลังเที่ยงคืน ซึ่งในคนปกติจะมีระดับน้ำตาล 70–110 mg. ต่อเลือด 100 ml.

ถ้าสูงกว่านี้ ก็คือ เป็นเบาหวาน

การรักษา

1. การควบคุมอาหาร พยายามงดอาหารจำพวกไขมันและแป้ง โดยให้เบนหนักไปทางผักและโปรตีน ถ้าเราสามารถควบคุมอาหารได้ อาการเบาหวานจะลดน้อยลง จนบางรายสงบได้โดยไม่ต้องใช้ยา

2. ยาเม็ดลดน้ำตาล ออกฤทธิ์โดยกระตุ้นตับอ่อนให้หลั่งอินซูลินออกมามากขึ้น ใช้ไม่ได้ผลกับเด็ก ได้ผลเฉพาะวัยผู้ใหญ่ มีอยู่หลายชนิด เช่น CHLOPPROPAMIDE, GLIBENCLAMIDE เป็นต้น

3. อินซูลิน อินซูลินที่เราใช้อยู่สกัดมาจากตับอ่อนของสัตว์ คือ หมูและวัว ซึ่งมีสูตรโครงสร้างคล้ายของคนมาก แต่เนื่องจากสูตรยังไม่เหมือนกันทีเดียว ก็ทำให้เกิดอาการข้างเคียงได้ สมัยนี้เราสามารถจะบังคับให้จุลชีพสร้างอินซูลินของตนได้ อาการข้างเคียงต่างๆ ก็ลดลง และผลการรักษาก็ดีขึ้น

เราจะใช้อินซูลินฉีดให้กับผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมอาหารหรือใช้ยาเม็ดลดน้ำตาลแล้วไม่ได้ผล และใช้ในสถานที่เป็นมากจนเกิด KETOSIS (คือภาวะที่ร่างกายไม่สามารถใช้คาร์โบไฮเดรต แล้วหันไปใช้ไขมัน ทำให้เกิดภาวะความเป็นกรดขึ้น จากของเสียที่ได้จากการเผาผลาญไขมัน) อินซูลินมีหลายชนิด มีทั้งชนิดออกฤทธิ์สั้น ชนิดออกฤทธิ์ปานกลาง และชนิดออกฤทธิ์นาน ให้เลือกใช้ตามต้องการ

ภาวะแทรกซ้อนของเบาหวาน

1. KETOSIS เกิดในรายที่เป็นเบาหวานแล้วไม่ได้รับการรักษา หรือรักษาไม่ดีพอ ทำให้อินซูลินในร่างกายมีไม่เพียงพอ ร่างกายก็จะใช้คาร์โบไฮเดรตเป็นพลังงานไม่ได้ จึงหัน

ไปใช้ไขมันเป็นพลังงานแทน ทำให้เกิดของเสียจากการเผาผลาญไขมันเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งของเสียเหล่านี้มีสภาพเป็นกรด ทำให้ร่างกายเกิดสภาพเป็นกรดขึ้น เสียสภาพดุลกรดต่าง ทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

2. โรคหัวใจ เนื่องจากเบาหวานทำให้เส้นเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจตีบตันลง ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดได้

3. การติดเชื้อ ผู้ป่วยเบาหวานจะมีโอกาสติดเชื้อต่างๆ ได้ง่ายกว่าคนปกติ เช่น วัณโรคปอด ฝี การติดเชื้อที่ไต เป็นต้น เวลาเป็นแผล แผลก็จะหายช้า และถ้าเกิดการติดเชื้อขึ้นก็อาจลุกลามใหญ่โต จนบางครั้งต้องตัดขา

4. ตาบอด โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่เส้นเลือดในตา พบมีจุดเลือดออกที่จอตา จอตาอาจหลุดลอก ทำให้ตาบอด

5. โรคไต การเป็นเบาหวานนานๆ ทำให้ไตเสื่อมสภาพจะตรวจพบไข่ขาวในปัสสาวะ บวมและมีของเสียคั่งในเลือด

คอหอยพอก

คอหอยพอก หมายถึง ต่อมไทรอยด์โต โดยไม่มีอาการทางอื่น พบมากทางภาคเหนือ โดยเฉพาะที่จังหวัดแพร่ เนื่องจากไกลจากทะเลซึ่งเป็นแหล่งไอโอดีนสำคัญ ทางภาคอีสานพบน้อย แม้ว่าจะห่างไกลจากทะเลเช่นกัน สันนิษฐานว่าทางภาคอีสานแต่เดิมน่าจะเป็นทะเล แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงทางผิวโลก ทำให้พื้นทะเลขยับมาอยู่บนบก แร่ธาตุโดยเฉพาะไอโอดีนซึ่งยังมีอยู่มาก

เมื่อร่างกายขาดไอโอดีน ก็จะขาดเซตด้วยการสร้างต่อมไทรอยด์ให้ใหญ่ขึ้น

การรักษา ให้ธาตุไอโอดีนขาดเซต เช่น ให้ LUGOL'S SOLUTION 5 หยด วันละ 3 ครั้ง

การป้องกัน เราสามารถป้องกันได้โดยการเติมธาตุไอโอดีนลงในเกลือที่ใช้ปรุงอาหาร เราเรียกว่า เกลืออนามัย

คอหอยพอก นอกจากจะเกิดจากการขาดไอโอดีนแล้ว ในบางรายก็ไม่ขาด หากสาเหตุไม่พบ มักพบในผู้หญิงวัยรุ่น และในหญิงตั้งครรภ์ อธิบายว่าคงจะเนื่องจากร่างกายต้องการฮอร์โมนมากขึ้น

การรักษา ไม่จำเป็นต้องรักษา จะหายได้เองเมื่อพ้นระยะ ถ้าขนาดคอโตมาก อาจให้ THYROXINE เข้าช่วย จะทำให้ต่อมยุบได้

ไทรอยด์เป็นพิษ

(TOXIC GOITRE)

เป็นโรคที่พบได้บ่อย ผู้หญิงเป็นมากกว่าผู้ชาย มักเป็นในวัยสาว

สาเหตุ เกิดจาก มีการกระตุ้นจากต่อมใต้สมอง ทำให้ต่อมไทรอยด์ผลิตฮอร์โมน ออกมามากเกินปกติ และพบว่าความเครียดทางร่างกายและจิตใจมีส่วนกระตุ้นให้เกิดโรครุนแรง

อาการ อาการเริ่มแรกคล้ายกับอาการของคนที่เป็นโรคประสาทแบบกังวล ทำให้ การวินิจฉัยโรคผิดพลาดได้แต่เมื่อเป็นมากขึ้นแล้วอาการจะชัดเจน

อาการที่พบบ่อย

1. คอโต หมายถึง ต่อมไทรอยด์โต บางคนอาจจะโตขึ้นเล็กน้อย แต่มีอาการมาก บางรายอาจจะโตมาก แต่อาการน้อยก็ได้

2. ตาโปน ตาข้างเดียวหรือทั้งสองข้างจะยื่นออกมาข้างหน้า ทำให้แฉกนูนากลับ ปรกติหนังตาบนจะบังตาดำบางส่วน แต่ในคนเป็นโรคนี้นหนังตาบนจะไม่บังตาดำ

3. ใจสั่น เป็นอาการที่พบบ่อยที่สุด ใจสั่นเกิดจากหัวใจเต้นเร็วกว่าปรกติ ปรกติ หัวใจจะเต้นประมาณ 70 ครั้งต่อนาที ในโรคนี้อาจจะเต้น 120 ครั้งต่อนาที ตอนนอนหลับ หัวใจก็ยังเต้นเร็วอยู่

4. หิวบ่อย เนื่องจากการที่ต่อมไทรอยด์ผลิตฮอร์โมนมาก จะทำให้การเผาผลาญ อาหารในร่างกายมีมากขึ้น ร่างกายก็จะขาดเซซด้วยการหิวบ่อย กินอาหารมากขึ้น แต่น้ำหนัก ไม่ขึ้นหรือลดลง

5. อาการอื่น ๆ ผู้ป่วยบางรายอาจมีการถ่ายอุจจาระบ่อยขึ้น ประจำเดือนอาจจะ ขาด เหนื่อยง่าย เหงื่อออกมาก เป็นต้น

อาการเหล่านี้ ไม่จำเป็นต้องพบทุกอย่าง

การวินิจฉัยโรค

1. จากประวัติและอาการ ดังที่กล่าวมาแล้ว

2. การตรวจระดับ THYROXIN ในเลือดจะพบว่ามียกระดับสูงขึ้น ระดับปรกติคือ 5-14 ไมโครกรัม ในเลือด 100 มิลลิลิตร

3. BMR (BASAL METABOLIC RATE) คือ การหาอัตราเผาผลาญอาหารขณะร่างกาย พึ่งตื่นนอน ยังไม่ได้ออกกำลังกาย จะพบว่าสูงเกิน 110%

การรักษา มีอยู่ 3 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. ยาต้านไทรอยด์ ยาที่นิยมใช้ คือ PTU (PROPYL THIOURACIL) ขนาด 150-350 mg.

ต่อวัน ยานี้จะออกฤทธิ์ทำให้การผลิตฮอร์โมนลดลง ทำให้อาการต่าง ๆ ดีขึ้น

2. การผ่าตัด แพทย์จะผ่าตัดเอาเนื้อต่อมบางส่วนออก ทำให้จำนวนฮอร์โมนลดลง ก่อนการผ่าตัดก็ต้องรักษาให้อาการต่าง ๆ ดีขึ้นก่อน มิฉะนั้นจะเกิดอันตรายได้

3. ไอโอดีน 131 เป็นสารกัมมันตรังสี เมื่อกินเข้าไปแล้ว จะไปอยู่ที่ต่อมไทรอยด์ แล้วส่งรังสีออกมาทำลายเนื้อต่อม ทำให้เนื้อต่อมลดลง จำนวนฮอร์โมนลดลงได้ อาการต่าง ๆ จะดีขึ้น สมัยก่อนเรามีความกลัวว่า รังสีที่ออกมาจะทำให้เกิดมะเร็ง จึงใช้ในคนอายุ 40 ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาในเวลานาน พบว่าไม่ทำให้เกิดมะเร็ง แพทย์จึงหันมาใช้ไอโอดีน 131 กันมากขึ้น และใช้ในคนอายุน้อยลง

TERATOMA

เป็นเนื้องอกของรังไข่ชนิดหนึ่ง ทำให้เกิดก้อนในท้อง มักมีข่าวลงหนังสือพิมพ์ อยู่เสมอเป็นในทำนองตั้งครรภ์มาแล้วหลายปี แต่ไม่ยอมคลอด

พบได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่

ถ้าเรผ่าตัดก้อนเนื้องอกนี้ออกดู จะพบมีส่วนประกอบคล้ายตัวคน อาจพบกระดูก ผม ฟัน อธิบายได้ว่า ส่วนประกอบเหล่านี้ แท้ที่จริงก็คือ น้องของผู้นี้นั่นเอง แต่ในระหว่างที่เป็นอ่อนอยู่ เซลล์พวกนี้เกิดหยุดการเจริญเติบโตชั่วคราว แล้วมาเจริญในภายหลัง แต่เจริญได้ไม่สมบูรณ์ทีเดียว

อาการ มักไม่มีอาการอะไร นอกจากจะพบมีก้อนในท้อง ก้อนเคลื่อนไหวได้ ในบางโอกาสจะเกิดการปวดท้องอย่างมาก เกิดจากก้อนเนื้องอกเกิดการหมุนบิด ทำให้ขาดเลือดที่ มาหล่อเลี้ยง

การวินิจฉัย

1. อาศัยจากประวัติอาการดังที่กล่าวมาแล้ว
2. เอกซเรย์ช่องท้อง จะพบมีกระดูกและฟัน ก็พอบอกได้ว่าน่าจะเป็นโรคนี

การรักษา ใช้การผ่าตัดเอาก้อนเนื้องอกออก ในบางรายอาจต้องฉายแสงเพิ่มเติม เพื่อป้องกันการกระจายไปสู่วัยวะอื่น